



Datum: 23 - april – 2024

Onderwerp: input debat over antisemitisme

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op donderdag 25 april a.s. vergadert u over antisemitisme in de Nederlandse samenleving. Amnesty International Nederland deelt de zorgen over antisemitisme, een verderfelijke ideologie die wereldwijd schade aanricht aan Joodse gemeenschappen. Een ideologie die effectief bestreden moet worden.

Vrijwilligers en medewerkers van Amnesty staan wekelijks in klaslokalen om te spreken over mensenrechten, racisme, antisemitisme en discriminatie. Hierbij komt ook de meest massale vorm van ernstig antisemitisch geweld aan bod, de Holocaust. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948 was grotendeels een reactie op de vele mensenrechtenschendingen in de Tweede Wereldoorlog. Daaruit zijn tientallen verdragen en talloze wetten voortgekomen die ons allen beschermen tegen discriminatie en geweld.

Voor een effectieve bestrijding van het antisemitisme is het cruciaal dat de aanpak mensenrechten respecteert, beschermt, en bevordert. Een juiste definitie van het begrip antisemitisme is daarbij van groot belang. Daarom maakt Amnesty zich zorgen over de gehanteerde definitie van antisemitisme van de *International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA) in het werkplan van de Nederlandse Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB).¹ Op grond van deze definitie is in Europa en de VS vreedzaam protest, activisme en kritiek op Israëlisch overheidsbeleid en/of Zionisme regelmatig onderdrukt nadat het als antisemitisch werd bestempeld. Zelfs Joodse activisten kunnen onder deze definitie van antisemitisme worden beschuldigd.

We gaan daar in deze brief verder op in, en willen u voor dit debat graag de volgende aandachtspunten en oproepen meegeven

1. Gebruik van verkeerde definitie van antisemitisme

Volgens international recht is antisemitisme een specifieke vorm van discriminatie op grond van geloof of etniciteit. Antisemitisme is discriminatie, vooroordeel, stereotypering en vijandigheid ten aanzien van mensen die Joods zijn, of die als Joods gezien worden, en/of van hun eigendom, gemeenschap of religieuze instellingen vanwege hun religieuze overtuiging of identiteit. Wie zich antisemitisch uit of antisemitisch handelt, maakt zich schuldig aan discriminatie, een mensenrechtenschending.²

¹ <https://holocaustremembrance.com/resources/de-werkdefinitie-van-antisemitisme-van-de-ihra>

² <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-all-forms-intolerance-and-discrimination>

De VN-Verklaring over de Uitbanning van alle Vormen van Onverdraagzaamheid en Discriminatie op grond van Religie of Overtuiging definieert religieuze intolerantie en discriminatie als 'elk onderscheid of elke uitsluiting, beperking of voorkeur op basis van religie of levensovertuiging met als doel of effect dat de erkenning, genot of uitoefening van mensenrechten en fundamentele vrijheden op basis van gelijkheid worden tenietgedaan of ingeperkt.'³

Om antisemitisme effectief te bestrijden moet antisemitisme worden onderscheiden van kritiek op overheidsbeleid en -praktijken door de staat Israël. Kritiek op het systeem van apartheid, de illegale bezetting van Palestijnse Gebieden, of beschuldigingen van oorlogsmisdrijven vallen niet onder antisemitisme. Wie kritiek uit op de staat Israël maakt in beginsel gebruik van zijn vrijheid van meningsuiting, een mensenrecht.

Amnesty maakt zich dan ook zorgen dat de IHRA-definitie van antisemitisme door steeds meer landen en onderwijsinstellingen wordt overgenomen. Daarin staan twee problematische voorbeelden van vermeend antisemitisme:

'Het Joodse volk het recht op zelfbeschikking ontzeggen, bijvoorbeeld door te beweren dat het bestaan van de staat Israël een racistische onderneming is.'

'Dubbele standaarden hanteren door gedrag van Israël te verwachten of te eisen dat niet van een andere democratie natie verwacht of geëist wordt.'

Deze voorbeelden uit de IHRA-definitie bieden volgens experts op het gebied van antisemitisme en Joodse studies te veel ruimte om legitieme kritiek op het beleid van de Israëlische regering in te perken, en kan een rem zetten op de toenemende roep een eind te maken aan het apartheidssysteem dat Israël aan de Palestijnen oplegt.⁴

Het risico bestaat bovendien dat deze definitie, die niet is gebaseerd op internationaal recht, tot beleid leidt dat niet op de juiste data is gebaseerd, onvoldoende accuraat is en mogelijk in strijd is met mensenrechten.

Voor een goed onderscheid tussen kritiek op het Israëlische regeringsbeleid en antisemitisme attendeert Amnesty International uw Kamer op de Jerusalem Declaration on Antisemitism⁵ om als leidraad te hanteren. Volgens deze leidraad is bijvoorbeeld sprake van antisemitisme wanneer Joden als collectief verantwoordelijk worden gehouden voor de gedragingen van de staat Israël, of wanneer Joden, simpelweg omdat ze Joods zijn, worden behandeld als "agents of Israël". De *Jerusalem Declaration on Antisemitism* spreekt niet van antisemitisme wanneer men steun betuigt aan de Palestijnse vraag naar gerechtigheid en de volledige toekenning van hun politieke, nationale, burgerlijke en mensenrechten, zoals vastgelegd in het internationaal recht.

➔ **Nederland zou de definitie van antisemitisme moeten hanteren die in lijn is met internationaal recht, waaronder mensenrechten.** Kritiek op het systeem van apartheid, de illegale bezetting van Palestijnse Gebieden, of beschuldigingen van oorlogsmisdrijven vallen niet onder antisemitisme, **maar onder de vrijheid van meningsuiting.**

³ <https://wetten.overheid.nl/BWBV0002911/1972-01-09>

⁴ In een [Open Brief van 104 NGO's](#) aan de VNSG António Guterres uit april 2023 staan citaten van overheden en universiteiten die deze voorbeelden gebruiken bij aantijgingen van antisemitisme tegen critici van het Israëlische overheidsbeleid t.a.v. Palestijnen.

⁵ <https://jerusalemdeclaration.org/>

2. Risico's voor inperking van de vrijheid van meningsuiting

Het hanteren van een verkeerde definitie van antisemitisme kan leiden tot de beperking van de vrije meningsuiting. Deze vrijheid beschermt ook uitingen die mensen aanstootgevend of schokkend vinden. Of veel of weinig mensen ergens aanstoot aannemen of wie dat zijn, doet er niet toe. Dat geldt ook voor het demonstratierecht. De vrijheid van meningsuiting is niet onbegrensd: wanneer een uiting aanzet tot haat, geweld en discriminatie zal van geval tot geval *achteraf* beoordeeld moeten worden of deze uiting in de context gezien te ver ging. Leuzen, uitingen of bijeenkomsten *vooraf* verbieden is een bedreiging voor het open karakter van onze samenleving. De vrijheid van meningsuiting kan zo onder grote druk komen te staan.

3. Mensenrechtenonderwijs als effectief middel tegen discriminatie

De bestrijding van antisemitisme zou hand in hand moeten gaan met de bestrijding van alle vormen van discriminatie. Onderwijs speelt een belangrijke rol in de aanpak van het wij – zij denken dat ten grondslag ligt aan alle vormen van discriminatie, waaronder antisemitisme. Discriminatie is een gevoelig onderwerp, maar zou daarom juist nooit uit de weg gegaan moeten worden in de klas.

- **Amnesty pleit voor mensenrechtenonderwijs als vast onderdeel van het curriculum als bestrijdingsmiddel tegen alle vormen van discriminatie.**
- **Veranker mensenrechtenonderwijs in het werkplan van de NCAB.**

Amnesty attendeert uw Kamer op de universaliteit van mensenrechten wanneer u debatteert over de bestrijding van het toenemende antisemitisme. Mensenrechten gelden voor iedereen, overal, te allen tijde.

Amnesty International Nederland is een onafhankelijke mensenrechtenorganisatie met 260.769 leden.